

Nr. 3-2004

esperanto-Nytt

Informasjon fra Norsk Esperanto-Forbund

Gratis
kontorprogrammer s. 2

Hellas blir fransk s. 3

Du får ikke elske det s. 4

Peer Gynt s. 7

Gratis kontorprogrammer på esperanto

Lund (EN – Libera Folio): En av de største konkurrentene til Microsoft Office, gratispakken OpenOffice.org, lanseres på esperanto om kort tid.

Esperantoversjonen av OpenOffice.org blir etter planen ferdig i første halvpart av 2005, noen måneder etter den engelskspråklige utgaven av versjon 2.0. Det finnes også en norsk versjon.

Det var i fjor at arbeidsgjengen bak OpenOffice.org tok kontakt med det internasjonale esperantoforbundet UEA for å få hjelp med en esperantoversjon. Det viste seg fort at det allerede fantes en dugnadsgruppe som arbeidet med en esperantoversjon. Oversettelsesarbeidet ble påbegynt allerede i 2001 av en Joey Stanford.

Den mest utbredte kontorpakken i dag er Microsoft Office. For eksempel er Office-programmet Word den tekstbehandleren som folk flest har et forhold til. Tekstbehandleren i OpenOffice.org kan både lese og skrive Word-filer.

MEN HVORFOR PÅ ESPERANTO?

– OpenOffice.org er allerede installert på millioner av datamaskiner verden over. Myndighetene i flere land har bestemt seg for – eller vurderer – å kvitte seg med Microsoft Office til fordel for OpenOffice.org, bl.a. Tyskland og Kina, forklarer Andrej Grigorjevskij til nettavisen Libera Folio. Grigorjevskij var den i UEA som først ble kontaktet av styringsgruppen for OpenOffice.org.

Tim Morley legger til at programpakken ikke minst kan gjøre nytte for seg i esperanto-organisasjoner og på esperanto-treff, der man trenger programmer som kan brukes av alle deltakerne. Det finnes også flerspråklige familier som bruker esperanto som felles hjemmespråk.

MANGE ORD

Oversettergruppen har til nå oversatt over 90 % av ordene som behøves i esperantoversjonen. Neste trinn er å bruke denne ordlisten til å oversette de mer enn 20 000 setningene som kan dukke opp på skjermen når man bruker programmet.

Programpakken OpenOffice.org finnes for operativsystemene Windows og Linux, mens Mac-versjonen fremdeles er noe mangelfull. For MacOS X finnes det forøvrig allerede et godt brukbart tekstbehandlingsprogram med esperanto som ett av flere valg-bare språk: Mellel.

Mer informasjon om OpenOffice.org finnes bl.a. på disse adressene:
<http://no.openoffice.org> (på norsk)
<http://eo.openoffice.org> (på esperanto)

Fleirspråkleg kulturopplæring

Internasjonal kulturopplæring på tvers av språk- og landegrensar, dette er målet for prosjektet Interkulturo, som hadde planleggingsmøte i Oslo i oktober. Arrangøren var Norsk esperanto-ungdom.

DETTE ER ESPERANTO

- Esperanto er eit språk.
- Det er utforma for å vera lettlært.
- Det såg dagens lys i 1887.
- Det er registrert brukarar i over 100 land.
- Alle substantiv endar på *-o*.
Intereso tyder *interesse*.
- Alle adjektiv endar på *-a*.
Interesa tyder *interessant*.
- Alle verb endar på *-as* i notid,
-is i fortid og *-os* i framtid.
- Trykket landar alltid på nest siste staving i ordet.
- *Mi amas vin* tyder *eg elsker deg*.

Prosjektet skal hjelpe ungdommar frå heile verda som lærer eller kan esperanto, engelsk, fransk, tysk eller russisk til å læra om kulturelle tema, samstundes som dei øver seg på det aktuelle språket. Hovudtilbodet er nettstaden www.interkulturo.net som lèt folk gjera alt dette virtuelt, men det vert og internasjonale treff neste år.

Interkulturo er eit samarbeidsprosjekt mellom Norsk esperanto-ungdom og ei rekkje søsterorganisasjonar frå fleire andre europeiske land. Initiativet kom frå den internasjonale esperantolærarorganisasjonen ILEI.

Prosjektet er m.a. finansiert av EU og av Barne- og familiedepartementet, og har budsjettammer i overkant av 320 000 kr. Rundt 162 000 av desse kjem frå Noreg.

hwt

Hellas blir fransk

Hellas har sluttet seg til organisasjonen La Francophonie for franskspråklige land, for å beskytte seg selv og Europa mot at ett språk skal få dominere.

Hellas nevnte ikke engelsk ved navn, men Giorgos Koumoutsakos, talsmann for utenriksministeren, sa den 26. november at den greske regjeringen «tror på flerspråkighet».

– Vi ønsker å slutte oss til denne organisasjonen fordi vi ikke ønsker at ett språk skal ha monopol, uttalte han ifølge avisen The Australian.

Han la til at Hellas ville slutte seg til organisasjonen allerede neste dag, under dens toppmøte i Burkina Faso.

– Vi trenger å uttrykke oss på mange språk, sa han. Vi må gjøre alt som kan gjøres for å unngå å ende opp med ett enkelt språk.

La Francophonie ble grunnlagt i 1986 for å fremme fransk språk og kultur. Organisasjonen har rundt 50 medlemsland. De fleste er tidligere franske kolonier i Afrika.

Elsker du det?

Da tyske McDonald's skulle bytte ut slagordet *Every time a good time* med det nye *I'm lovin' it*, valgte de isteden å bruke den

tyske varianten *Ich liebe es* (jeg elsker det). En markedsundersøkelse viste nemlig at tysk-språklige trives bedre med tysk enn med engelsk.

Kanskje ingen stor overraskelse.

Mange forretningskonsern i Tyskland har tatt konsekvensen av dette. Tidligere anså de engelsk som bedre fordi det ble opplevd som et mer moderne og innovativt språk, melder tidsskriftet *Der Spiegel*.

Men en undersøkelse fra firmaet Endmark viste at engelskspråklige reklamer rett og slett var vanskeligere å forstå enn reklamer på morsmålet. Tolv engelskspråklige reklamekampanjer ble undersøkt, og av disse er nå åtte avløst av nye kampanjer på tysk.

McDonald's i Tyskland har nå erstattet *Every time a good time* med *Ich liebe es*. Flyselskapet Lufthansa har endret *There's no better way to fly* med *Alles für diesen Moment* (alt for dette øyeblikket), mens TV-selskapet Sat.1 ikke lenger er powered by emotion. Det nye slagordet er *zeigt's allen* (viser det til alle).

IKKE I NORGE

Men i Norge gikk det motsatt vei. Det forrige slagordet her var «du kommer alltid tilbake». Da det nye slagordet «I'm lovin' it» skulle tas i bruk, vurderte norske McDonald's å bruke en norsk oversettelse, men kom fram til at de ikke ville gjøre det.

– Grunnen var at vi ikke syntes vi fant noen norsk oversettelse som vi mente var dekkende, uten å bli for pretensios, forteller markedsjef Per Christian Huse til *Esperanto-nytt*.

Et forslag som «jeg elsker det» anser McDonald's som for sterkt:

– «Jeg elsker det» oppfattes som mye sterkere og mer personlig enn «I'm lovin' it», og er neppe egnet til å brukes i sammenheng med noe så hverdagslig som det å spise på McDonald's. Selv

om mange liker McDonald's og våre produkter, er ikke mange som med hånden på hjertet kan bruke ordet «elsker» i sammenheng med

oss. Hadde vi begynt å bruke «elsker», tror vi at det ikke ville fått særlig troverdighet.

Esperanto-nytt legger merke til at dette likevel ikke har hindret franskmennene i å erklære at *c'est tout ce que j'aime* (det er alt som jeg elsker). Men franskmenn elsker jo mangt og mye, sies det.

– NORDMENN ER VANT TIL ENGELSK

Norske McDonald's vurderte også «jeg digger det», men de kom til at den engelske versjonen var OK. Og Huse mener at budskapet i «I'm lovin' it» skal nå fram til målgruppen på

en helt grei måte:

– Vi nordmenn er vant til å forholde oss til engelsk, og meningsinnholdet i vårt korte slagord er ikke vanskelig.

jea

Franskmenn vil ikke lære engelsk

Paris (EN-NTB-AFP): Alle som har prøvt å snakke engelsk i Frankrike, vet dette: Selv ikke på turiststeder som Eiffeltårnet er du garantert å bli forstått.

Franskmenn er ikke kjent for å kunne mange fremmedspråk. En ny rapport som foreslår å bøte på dette ved å gjøre engelsk til obligatorisk fag i franske skoler, men den møter sterk motstand.

Både lærerorganisasjonene og språkfolk er sterkt imot, skriver avisa *Le Monde*.

Statsminister Jean-Pierre Raffarin skal være for forslaget, som ble satt fram av et utvalg i oktober.

Andre franske politikere, som Jacques Myard i det konservative UMP-partiet, er lite begeistret for forslaget:

– Engelsk er det mest talte språket

i verden i dag, men det vil ikke vare, mener Myard. Det sies ikke om han har noe tidsperspektiv for denne spådommen, men tidligere når viktige europeiske språk har blitt mektig upopulære, har det gått fort, f.eks. tysk på 1940-tallet og russisk på 1990-tallet.

Esperanto-nytt har tidligere (2/2003) fortalt om tyskere som av politiske grunner heller vil bruke franske fremmedord enn engelske. Den konkrete bakgrunnen der var motstanden mot invasjonen av Irak. Amerikanerne sluttet av samme grunn å spise *french fries*, til fordel for de nye *freedom fries*, som forøvrig både så ut og smakte identisk med de førstnevnte.

25-åring

Bladet *Monato* fyller 25 år i januar 2005. Bladet er esperantos svar på Newsweek, og kjem ut ein gong i månaden. Det har lesarar i 65 land, med rundt 100 faste korrespondantar i til saman 45 land.

Språk for fred

I Burundi, Rwanda og austlege Kongo er det eit prosjekt på gang, der lokale esperantobrukarar lærer esperanto til lokalsamfunna sine. Målet er å organisera eit mellomfolkeleg treff om eit år eller to, for å knyta kontaktar mellom folk som tidlegare har kriga seg imellom. For å støtta opp om prosjektet sender det internasjonale esperantoforbundet UEA ein ekstra lærar til området. Ho vil ha som hovudoppgåve å vidareutdanna dei lokale esperantolærarane. Dette fortel UEA-leiar Renato Corsetti i ei melding til bladet *Esperanto Aktuell*.

Privat universitet

I høst åpnet det frie universitetet Libera Eŭropa Universitato dørene. Universitetet, som holder til i Komárno i Slovakia, består av fire fakulteter, og har tysk og esperanto som primære undervisningsspråk. Det internasjonale vitenskapsakademiet i San Marino (www.ais-sanmarino.org) er en viktig faglig bidragsyter til universitetet. Rektoratet i Komárno består av de tre professorene Eva Poláková, Helmar Frank og Reinhard Selten. Sistnevnte ble i 1994 tildelt nobelprisen i økonomi.

Sykkeltur

Esperantofolk er kjende for ikkje å vera A4-menneske. Det franske esperantomannen Zeferin Jegar har i sommar sykla frå Atlanten til Stillehavet, frå Brest i Frankrike til Vladivistok i Sibir. Med 200–260 km dagleg brukte «Zef» noko over to månader på den 14 200 km lange turen. Deretter sette han seg i bilen og kørte heim, melder bladet *Esperanto Aktuell*.

Finnes det litteratur på esperanto?

Den første romanen som ble skrevet på esperanto, *Kastelo de Prelongo*, kom ut i Frankrike alt i 1907. I dag inneholder bokkatalogen til Det internasjonale esperantoforbundet ca. 5000 boktitler, men denne katalogen omfatter langt fra alt som er utgitt i årenes løp. Mange av disse titlene er selvsagt lære- og ordbøker, men du finner også faglitteratur innenfor en rekke felt og både oversatt og original skjønnlitteratur.

I dag er det poesi og noveller som dominerer den litterære produksjonen på esperanto, men det utgis også tegneserier, barnebøker, krim, erotikk og reiseskildringer, for å nevne noe. Foreløpig har ikke esperantolitteraturen fostret forfattere som har slått gjennom også utenfor esperantopublikummet, selv om

enkelte verk er oversatt til andre språk. Det finnes også ei egen avdeling for esperanto i den internasjonale forfatterforeninga PEN.

Foruten Bibelen er ei rekke av verdenslitteraturens mesterverk oversatt. William Shakespeare, Johann Wolfgang von Goethe, Agatha Christie og Astrid Lindgren er bare noen av forfatterne du kan lese på esperanto. Det samme gjelder for norske klassikere som Henrik Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson og Knut Hamsun.

I tillegg kommer det ut ca. 100 tidsskrift på esperanto. Her er det spesielt verdt å nevne aktualitetsmagasinet *Monato* og ungdomsbladet *Kontakto*, som begge spenner over et vidt temafelt.

Åse: *Peer, vi blagas!*

Peer: *Ne eĉ grajne!*

Åse: *Ĵuru do, ke estas vero!*

Peer: *Kial ĵuri?*

Åse: *Timas ŝajne!*

Nur sensenca frazafero!

Peer: *Estas vero – ĝis la fino!*

Åse: *Vi ne hontas al patrino!*

Åse: *Peer, du lyver!*

Peer: *Nei, jeg gjør ei!*

Åse: *Nå, så bann på det er sant!*

Peer: *Hvorfor banne?*

Åse: *Tvi, du tør ei!*

Alt ihop er tøv og tant!

Peer: *Det er sant – hvert evigt ord!*

Åse: *Og du skjems ei for din mor!*

Lurer du på noe?

Skriv til sporsmal@esperanto.no

Visste du at...

ESPERANTOKURS PÅ AVVEIE

Det internasjonale esperantoinstituttet IEI gav i 1995 ut videokurset «Mazi en Gondolando», som består av to videokassetter, en lærebok og en musikkassett. Kurset, som bygger på Muzzykurset i engelsk fra BBC, har lenge vært utsolgt. Men nå har det dukket opp en piratutgivelse, uten instituttets viten eller tillatelse. Instituttet har i en pressemelding frasagt seg alt ansvar for den dårlige tekniske kvaliteten til piratutgivelsen.

EIDSVOLL PÅ ESPERANTO

Eidsvoll kommune presenterer seg på flere språk på hjemmesidene sine. Mellom engelsk, fransk, samisk, tysk og spansk finner vi også esperanto. Esperantoversjonen ble lagt ut i høst etter at kommunen hadde tatt kontakt med Norsk Esperanto-Forbund for å få hjelp til oversettelsen. På adressen <http://www.eidsvoll.kommune.no/> kan du klikke på «International» nede til høyre, og deretter klikke deg videre til de ulike språkversjonene.

STOCKHOLMS UNIVERSITET

Institutionen för lingvistik ved Stockholms Universitet utvida i fjor studietilbudet sitt med eit grunnkurs i esperanto. I år vart studiet utvida med eit videregående kurs. Studentane får studiepoeng som ved andre universitetsstudium.

Sei det på
esperanto

**Sekigita fiŝo
bongustas**

Tørrfisk smaker godt.

(Uttale: sekiGIta FIŝjå bånGOStas)

DU KAN ABONNERE på *Esperanto-nytt* (3 utgivelser pr. år) ved å betale 30 kr. til *Esperanto-nytt*, postgironr. 7877 067 9590. Det er mulig å betale for flere år samtidig. *Informilo en la norvega lingvo. Aperadas per 3 numeroj jare ekde 1985.*

Redaksjon: Jardar Eggesbø Abrahamsen (ansv), Douglas Draper.

Utforming: Judith P. Mortensen. **Trykk:** Øien&Indergaard. ISSN 0802 0442

Norsk Esperanto-Forbund, Olaf Schous vei 18, 0572 Oslo. Tlf. 22 35 08 94.

www.esperanto.no E-post: <inform@esperanto.no> Postgiro 0533 05 22870.